

Київський університет імені Бориса Грінченка

Факультет суспільно-гуманітарних наук

Кафедра філософії та релігієзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

« 25 » 09 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОНТОЛОГІЯ І ТЕОРІЯ ПІЗНАННЯ: ГНОСЕОЛОГІЯ

для студентів

спеціальності

033 Філософія

рівень вищої освіти

перший (бакалаврський)

освітньої програми

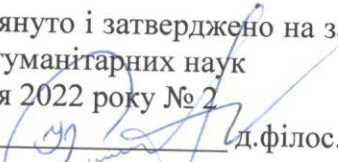
033.00.01 Філософія

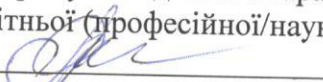
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02138554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 06.90/22
(підпис) (прізвище, ініціали)
« 26 » 09 2022

Київ – 2022

Розробник: Малецька Марія Олександрівна, викладач кафедри філософії та релігієзнавства.

Викладач: Малецька Марія Олександрівна, викладач кафедри філософії та релігієзнавства.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри філософії та релігієзнавства
Факультету суспільно-гуманітарних наук
Протокол від 13 вересня 2022 року № 2
Завідувач кафедри д.філос. н., проф. Іван ОСТАЦЬУК

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми 13 . 09 . 2022 р.
Гарант освітньої (професійної/наукової) програми
 Ярослав ПАСЬКО

Робочу програму перевірено
13.09.2022 р.
Заступник декана Віталій ЗАВАДСЬКИЙ

Пролонговано:

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	Обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	3 кредити/ 90 годин	
Курс	II	
Семестр	III	
Кількість змістових модулів з розподілом:	3	
Обсяг кредитів	3	
Обсяг годин, в тому числі:	90	
Аудиторні	42	
Модульний контроль	6	
Семестровий контроль	15	
Самостійна робота	27	
Форма семестрового контролю	екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування системи понять, знань, умінь і навичок в галузі гносеології і епістемології.

В результаті вивчення курсу у студентів мають бути сформовані наступні компетентності:

<i>Загальні компетентності (ЗК)</i>	ЗК-01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
<i>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)</i>	СК-01. Усвідомлення сенсу філософії, її дисциплінарного розмаїття та місця в системі культури.
	СК-02. Здатність виокремлювати специфіку філософського знання та змістові відмінності філософії від інших форм мислення.
	СК-03. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про розвиток основних філософських ідей, учень та напрямків.
	СК-05. Здатність аналізувати сучасні філософські проблеми та вчення.
	СК-07. Здатність аналізувати міркування та робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки.
	СК-09. Здатність застосовувати в професійній діяльності філософські методи і підходи.
	СК-11. Здатність застосовувати в професійній діяльності знання про засади, розвиток і сучасний стан наукового та гуманітарного знання.

3. Програмні результати навчання.

ПРН-01. Розуміти сенс філософії, її місце в системі культури.
ПРН-02. Розуміти розмаїття та специфіку філософських дисциплін, знати філософську термінологію.
ПРН-06. Мати обізнаність щодо основних напрямів, тенденцій, проблематики сучасної філософії.
ПРН-07. Розуміти сучасну наукову картину світу, її основні проблеми та суперечності.
ПРН-08. Мати обізнаність у головних філософських методах і підходах, розуміти етико-практичну значущість філософського знання.
ПРН-11. Вміти аналізувати міркування та робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки.
ПРН-16. Вміти застосовувати загальногуманітарні та філософські знання в різних сферах життєдіяльності.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семинари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль I. Епістемологія							
Тема 1. Основні епістемологічні концепції	6	2	-	2	-	-	2
Тема 2. Знання	11	2	2	4	-	-	3
Тема 3. Істина, доведення і переконання	6	2	-	2	-	-	2
Модульний контроль	2						
Разом	25	6	2	8	-	-	7
Змістовий модуль II. Філософія науки							
Тема 4. Виникнення науки і початки філософії науки	10	2	-	4	-	-	4
Тема 5. Сучасні теорії науки	10	2	2	2	-	-	4
Тема 6. Зміст наукових теорій	8	2	-	2	-	-	4
Модульний контроль	2						
Разом	30	6	2	8	-	-	12
Змістовий модуль III. Філософія свідомості							
Тема 6. Філософське осмислення проблеми свідомості.	10	2	-	2	-	-	6
Тема 7. Критики і проблеми філософії свідомості	8	2	-	4	-	-	2
Модульний контроль	2						
Разом	20	4	-	6	-	-	8
Підготовка та проходження контрольних заходів							
Усього	75	16	4	22	-	-	27

5. Програма навчальної дисципліни

Перший модуль: Епістемологія

Тема 1: Основні епістемологічні концепції

1. Назви і головні проблеми епістемології
2. Раціоналізм
3. Емпіризм
4. Кантіанство
5. Скептицизм
6. Шотландська школа здорового глузду

Тема 2: Знання

1. Дефініція знання
2. Парадокс Гетьє
3. Точне і емпіричне знання

4. Майкл Поланьї та вчення про імпліцитне знання
5. Короткострокове і довгострокове знання

Тема 3: Істина, доведення і переконання

1. Дефініція істини
2. Логічна і онтологічна істина
3. Когерентна теорія істини
4. Консенсусна теорія істини
5. Прагматична теорія істини
6. Теорія доведення
7. Переконання

Другий модуль: Філософія науки

Тема 4: Виникнення науки і початки філософії науки

1. Початки філософського осмислення науки
2. Френсіс Бекон і вчення про омани
3. Позитивізм і емпіріокритицизмом
4. Неопозитивізм

Тема 5: Сучасні теорії науки

1. Критичний раціоналізм Карла Поппера
2. Теорія дослідницьких програм Імре Лакатоша
3. Вчення про мисленнєвий стиль Людвіка Флека
4. Історична теорія науки Томаса Куна
5. Анархізм Пола Файєрабенда
6. Еволюційна теорія науки Стівена Тулміна

Тема 6: Зміст наукових теорій

1. Реалізм і конвенціоналізм
2. Інструменталізм і прагматизм
3. Науковий історизм і конструктивізм
4. Класифікація наук
5. Філософія математики і математичні теорії

Третій модуль: Філософія свідомості

Тема 7: Філософське осмислення проблеми свідомості

1. Інтераціоналістський дуалізм
2. Психофізичний дуалізм
3. Окказіоналізм
4. Монізм індуїзму та неоплатонізму
5. Емергентний матеріалізм та епіфеноменалізм
6. Бігевіоризм і теорія ідентичності
7. Лімінативний матеріалізм, функціоналізм і аномальний монізм

Тема 8: Критики і проблеми філософії свідомості

1. Критика проблеми з позиції аналітичної філософії мови
2. Колін МакГінн і критика філософії свідомості
3. Томас Нейгел і критика філософії свідомості
4. Іntenційність
5. Квалія

6. "Мозок у бочці"
7. "Китайська кімната"
8. Самість

6. Контроль навчальних досягнень

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекції	1	3	3	3	3	2	2
Відвідування семінарських занять	1	1	1	1	1	-	-
Відвідування практичних занять	1	4	4	4	4	3	3
Робота на семінарському занятті	10	1	10	1	10	-	-
Робота на практичному занятті	10	4	40	4	40	3	30
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	10	-	-	-	-	-	-
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	3	15	2	10
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	30	-	-	-	-	-	-
Разом		-	98	-	98	-	70
Максимальна кількість балів: 266							
Розрахунок коефіцієнта: $60/266 = 0,225$							

6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

№	Тема	К-ть год.	Бали
1	Раціоналістична теорія пізнання Платона	2	5
2	Розрізнення імпліцитного і експліцитного знання	2	5
3	Розрізнення точного та емпіричного знання	3	5
4	Логічна і онтологічна істинність	2	5
5	Позитивізм та філософія мови у неопозитивізмі	3	5
6	Теорія дослідницьких програм Імре Лакатоша	3	5
7	Вчення про мисленнєвий стиль і колектив Флека	2	5
8	Інструменталізм П'єра Моріса Марі Дюгема	3	5
9	Вітгенштайн і критика філософії свідомості	3	5
10	Аргумент "мозок у бочці" і проблема соліпсизму	2	5
11	Аргумент "китайська кімната" і значення для філософії	2	5

Студенти повинні опрацювати тему самостійної роботи та представити її у формі есе, відео-презентацій, усних відповідей тощо.

6.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Навчальні досягнення студентів з дисципліни оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок, розширення кількості підсумкових балів до 100.

Оцінка за кожний змістовий модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських заняттях, за виконання індивідуальних самостійних завдань, за модульну контрольну роботу. Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в електронному вигляді або з використанням роздрукованих завдань. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

а) *Методи усного контролю*: робота в малих групах, інтерактивні презентації, індивідуальний контроль, брифінг, дискусія, розгляд проблемних питань, фронтальне (комбіноване) усне опитування, колоквиум, ігрові ситуації, контрольна співбесіда з проблеми модуля, тренінг, підбір власної бібліотеки, складання тез.

б) *Методи письмового контролю*: вхідні тести, соціопедагогічний практикум, контрольна робота, розробка графіків, таблиць, схем, діаграм, презентація соціального проекту, міні-диктант з визначення термінів, контрольна робота, творчі (дослідницькі) завдання, підготовка письмових відповідей на проблемні питання.

в) *Комп'ютерного (дистанційного) контролю*: мережеве навчання, консультаційного форуму, практичних робіт в асинхронному режимі, навчального проекту (моделювання політичного процесу чи явища) в синхронному режимі, хмарні технології, заняття з представленням знань та умінь моделі кореспондентського навчання, проект з залученням SMART- технологій.

г) *Методи самоконтролю*: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти дисципліни (п. 7), де зазначено види контролю і кількість балів за видами. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано нижче у таблицях.

6.4 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, усний іспит. Методи письмового контролю: модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, реферат.

- Комп'ютерного контролю: тестові програми.

- Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- систематичність відвідування занять;
- своєчасність виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності;
- виконання тестових завдань.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Раціоналізм: теоретичні основи, представники
2. Емпіризм Джона Локка. Внутрішній і зовнішній досвід
3. Шотландська школа здорового глузду
4. Розрізнення імпліцитного і експліцитного знання у Поланьї
5. Знання як доведене істинне переконання
6. Парадокс Геттє. Способи вирішення парадоксу Геттє

7. Кореспондентна дефініція істинності
8. Когерентна теорія істини: позитиви і негативи
9. Консенсусна теорія істини: позитиви і негативи
10. Прагматична теорія істини: позитиви і негативи
11. Поєднання позитивізму та філософії мови у неопозитивізмі
12. Критичний раціоналізм Карла Поппера
13. Концепція фальсифікації наукових теорій Поппера
14. Можливість критики як критерій науковості Поппера
15. Теорія дослідницьких програм Імре Лакатоша
16. Вчення про мисленневий стиль і колектив Флека
17. Історична теорія науки Томаса Семюеля Куна
18. Конвенціоналізм Жюля Анрі Пуанкаре
19. Інструменталізм П'єра Моріса Марі Дюгема
20. Філософія математики: реалізм versus релятивізм
21. Декарт і початок дискусії про відношення свідомості і тіла
22. Внесок Ніколя Мальбранша у філософію свідомості
23. Два типи монізму: матерія-свідомість і свідомість-матерія
24. Бігевіоризм у філософії свідомості. Людська поведінка.
25. Вітгентшайн і критика філософії свідомості
26. Квалія: визначення, розвиток дискусії, наслідки
27. Аргумент "мозок у бочці" і його значення для філософії
28. Гіларі Патнем: ідеї, внесок у філософію свідомості
29. Аргумент "китайська кімната" і його значення для філософії
30. Проблема самості і її значення для філософії свідомості

6.6 Критерії оцінювання

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична картка дисципліни

Модуль	Змістовний модуль I			Змістовний модуль II			Змістовний модуль III	
Кількість балів за модуль	98			98			70	
Лекції	T1	T2	T3	T3	T4	T5	T6	T7
Бали за відвідування лекцій	1	1	1	1	1	1	1	1
Бали за відвідування семінарів	-	1	-	-	1	-	-	-
Бали за відвідування практичних	1	2	1	2	1	1	1	4
Бали за роботу на семінарі	-	10	-	-	10	-	-	-
Бали за роботу на практичному	10	20	10	20	10	10	10	20
Бали за самостійну роботу	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота (25 балів)			Модульна контрольна робота (25 балів)			Модульна контрольна робота (25 балів)	
Підсумковий контроль	Екзамен							

8. Рекомендовані джерела

Основні:

- Audi, Robert. *Epistemology: A Contemporary Introduction to the Theory of Knowledge* (3rd ed.). Routledge. 2010.
- Barnett, Brian C. *Introduction to Philosophy: Epistemology*. Rebus Community. 2021.
- DiSalle, Robert. *Understanding spacetime: the philosophical development of physics from Newton to Einstein*. Cambridge University Press, 2007.
- Hetherington, Stephen (ed.). *Epistemology: The Key Thinkers*. Continuum. 2012.
- Lewis, David. *On the Plurality of Worlds*. Wiley-Blackwell. 1986.
- Littlejohn, Clayton & Carter, J. Adam. *This is Epistemology*. Wiley. 2019.
- Pritchard, Duncan. Anti-luck virtue epistemology. *The Journal of Philosophy*, 109, no. 3 (2012): 247-79.
- Pritchard, Duncan. *What Is This Thing Called Knowledge?* London; New York: Routledge, Taylor & Francis Group, 2014.
- Rescher, Nicholas. *Epistemology: An Introduction to the Theory of Knowledge*. State University of New York Press. 2003.
- Whitehead, Alfred North. *Process and Reality*. New York: The Free Press, 2010.
- Платон. *Бенкет*. Львів: УКУ, 2018.
- Платон. *Держава*. Київ: Основи, 2000.
- Сартр, Жан-Поль. *Буття і ніщо: нарис феноменологічної онтології*. Київ: Основи, 2001.